

LIBERALE VLAAMSCHE BOND, opgericht op 26 september 1866 te Antwerpen door **Julius de Geyter**, **Hendrik Lenaerts** en anderen, in navolging van de **Vlaamsche Liberale Vereeniging** te Gent.

De Bond telde vlug een ruim aantal leden, mede omdat De Geyter een deel van zijn aanhang uit de **Nederduitsche Bond**, die hij in januari 1866 had verlaten omdat ze volgens hem te weinig aandacht besteedde aan de taalstrijd, had meegetrokken.

Niettemin was de Liberale Vlaamsche Bond aanvankelijk meer antiklerikaal en democratisch dan Vlaamsgezind. Het programma omvatte: "in Vlaanderen Vlaamsch" (leuzen), de volledige scheiding van Kerk en Staat, de stoffelijke en geestelijke verbetering van de arbeiders, verplicht onderwijs,

Voorblad van de menukaart (20 april 1890), uitgegeven ter gelegenheid van het verbond tussen de Liberale Vlaamsche Bond van Antwerpen en de Liberale Vlaamsche Maatschappijen van Antwerpen en omgeving. (AMVC)

uitbreiding van het stemrecht, afschaffing van het lotelingensysteem in het leger, vrijhandel en eerbiediging van de grondwettelijke vrijheden. Spreekbuis van de Bond was *De Vooruitgang*, later *Recht door Zee*. De positie die de Bond in de Liberale Associatie innam blijkt uit de kiesovereenkomst in 1872 toen de Bond eenderde van de kandidaten mocht aanduiden.

In 1880 rezen er in de Liberale Vlaamsche Bond moeilijkheden tussen de oudere gematigde leden en de radicale jongeren. De ouderen (met Jan van Rijswijck) bleven in de Bond maar stichtten daarnaast een Vlaamsche Vrijzinnige Vereeniging die *De Kleine Gazet* als spreekbuis in handen kreeg. De scheiding binnen de Bond duurde twee jaar. In 1883 ging de Vlaamsche Vrijzinnige Vereeniging op in de Bond en namen de jonge radicale elementen het roer over. De Bond werd 'gezuiverd' van zijn doctrinaire en franskiljonse meerderheid door een herziening van het reglement; van 1885 af hadden enkel de leden die niet kiesgerechtigd waren in een andere organisatie nog stemrecht binnen de Bond. De grotere invloed van de radicale fractie weer Spiegelde zich meteen in het nieuwe programma (1885), waarin een Nederlandstalige universiteit en algemeen kiesrecht geëist werd.

De Antwerpse Bond sloot aan bij het in 1886 te Brugge opgerichte overkoepelende Liberaal Vlaamsch Verbond (of ook Algemeen Verbond der

Vlaamsche Liberale Vereenigingen). In 1889 werd een verdrag gesloten met de liberale maatschappijen van Antwerpen en omgeving met als doel “het behoud van het Vlaamsch karakter onzer bevolking en de verdediging onzer taalrechten”. Tot hoelang de Bond precies actief bleef is niet duidelijk.

LITERATUUR: J. Beyers-Bell, ‘Jan Van Rijswijck. Liberaal flamingant en burgemeester van Antwerpen’, in L. Wils (red.), *Kopstukken van de Vlaamse Beweging*, Jan Van Rijswijck, Adolf Pauwels, Louis Franck. Biografische studies, 1978, p. 9-106.

JOSÉ VERSCHAEREN